

Shanghai, China, Friday 2-nd December 1898

Šang – hai, Čung – kwó, Li paī vu, che öl yüe ti u öl, nién jú tsien pa paī kiu še pa /dátum v čínskej reči/

Šanghai, Čína, 2. december 1898

Můj milý brat a všetka rodina!

Pozdravujem ťa môj milý brat aj všetku rodinu, starú matku, strýcov, tetky, švagra, sesternice atď., aj všetkých starodávnych priateľov. Či ste všetci zdraví a živí? Čo sa môjho zdravia týka, môžem povedať, ako ten 90 ročný Angličan: „strong, young and healthy, like a chicken of twenty“ – mocný, mladý a zdravý ako 20 ročné kura, ktorého zdravia aj vám vinšujem.

Viem, že ste ma už dávno z počtu živých vytreli, a ako mŕtveho za strateného vyhlásili. To si aj môžem myslieť, lebo už je vyše troch rokov, ako som nedal o sebe chýru, ale zato mi odpustite. Boli rozličné prekážky, čo i nedovoľovali písať, alebo keď som aj chcel písať, nebolo mi možné vyrátať, kam by som mohol vašu odpoveď objednať.

Ako viete od roku 1892 stáleho miesta nemám, ale konám svoju ďalekú, širokú, vysokú a hlbokú vandrovku okolo sveta, ktorú som si tak do hlavy zaštepil, že nieto na tomto glóbe žiadneho kúta ani miesta, kam by som nemohol dôjsť! Čo poviete na to?

Viem, že ľudia ma tam u vás všelijako posudzujú, ako aj ty sám, brat môj, i celá rodina. Ale vy o tom žiadneho pochopu nemáte, čo ja z toho mám. Písal si mi v predošlom liste: „To je všetko márnosť a trápenie ducha.“ To môžeš mať pravdu, **ale povedz mi, brat môj, čo je dnes na tomto svete lepšie ako márnosť? Všetko je márnosť.**

Čo majú ľudia tam u vás v tom starom svete? Robiť, hlušiť deň a noc za kúsok chleba a ďalej nič! Nuž, ale každý človek je inak zrodený. Čo sa mňa týka, nátura ma požehnala takou extraordinárnou vlastnosťou, čo z miliónov jedného. Môžem sa teda právom nazývať po nemecky „Sonderling“, lebo francúzsky „Avanturiére“, čo všetko znamená človek extranaturálny.

Opýta sa niekto – čo z toho máš? Hm, každá vec má svoju odplatu. Svet je tá vysoká akadémia, kde sa každý človek môže vybrúsiť, ak je k tomu zrodený. Lež koľké tisíce stojí jedného študenta, ktorý sa chce doma naučiť šesť sedem jazykov! Koľko peňazí, času a hlavy turbovania. Mňa to nestojí nič, ja som to našiel vo svete svojou vlastnou inteligenciou.

Pýtate sa „Čo z toho všetkého máš?“ To, že tým mám svoju budúcnosť zaistenú, lebo aj porekadlo hovorí, že koľko rečí človek ovláda, za toľko ľudí stojí.

Nemám ja potrebu krhly a putienky robiť. Na tento čas, ak mám len jeden dobrý deň za mesiac, tak zarobím, čo potrebujem na mesiac k živobytiu, rátając stredne jednu zlatku trovy na deň, kedy viac, kedy menej. Najlacnejšie ako som tu žil, tak za 50 grajciarov cez deň, najdrahšie 3 zlatky, nuž ale to je najmenej. Aké ale ohromné sumy tu vydám na cestovania železnicou, loďami atď., to všetko je treba zarobiť.

Moje zamestnanie nie je nijaké stále, lebo to som si umienil, že kým nebudem s týmto svetom hotový, zatiaľ by nestálo za nič niekde sa usadiť. Nevytrval by som ďalej, ako keď som bol bindermeisterom /debnárom/ „klip – klop“ vo Viedni. Od tých čias som si zadržal samostatnosť, takže dnes nieto ani pána ani kráľa, ktorému by som bol poddaný. Ja si vyrobím svoj chlieb ako „interpréte“, prekladateľ a tlmočník v kníhtlačiarňach, hoteloch, na železnicach, na lodiach, keď ma niekto potrebuje na hodinu – dve.

Napríklad v tlačiarňi potrebujú jeden článok z cudzích novín preložiť z francúzštiny do španielčiny, lebo z taliančiny do angličtiny atď., oznamujú teda v novinách, že kto pozná tieto reči. Ja som ten človek, idem tam a môžem ako „polyglott“, mnhorečník a „heptaglott“ – sedemrečník v jednej osobe zarobiť chytro peniaze. Plat je od akordu, ako kedy, raz viac, raz menej. Býva to 10, 15, 20, lebo aj 50 dolárov za jeden článok, ktorý mi dá roboty na pár hodín.

Inokedy zase napíšem článok z mojich cestovných zážitkov, ktorý predám do novín na uverejnenie. /S.Š napísal „predám do novín na likvidáciu“/

Najviac, čo som zarobil jeden deň, bolo v meste Hankou v Číne, 60 dolárov za štyri hodiny. Tam som mal žatvu za tri dni, ktorá mi 150 dolárov naviala. Aj v Južnej Amerike som mal niekoľko takých dní. Nuž ale to nemôže byť každý deň. To je ale dobre práve pre mňa, lebo mám celý môj čas slobodný pre cestovanie, najlepší spôsob svet lacno vidieť. Taký deň sa trať iba raz, dva razy do mesiaca, ale zato každý týždeň nájdem hodinu roboty, keď zarobím najmenej 10 – 15 zlatých. Aj to je dosť na komôtnu vyžitie a k tomu dostanem v hoteloch do daru od chýrečných miliónárskych svetobežníkov – glebetrotterov odevu koľko chcem. Extra honorár!

Brat môj, tu som ti nakrátko vyjavil tajomstvo môjho života, o ktorom sa tebe, ani nikomu v Pukanci, nikdy nesnívalo. Nemám ďalej ale miesta do jedného listu všetko napísať, druhý raz voľačo viac.

Vráťme sa k domácim záležitostiam, niečo sa chcem dozvedieť. Či ešte žije moja milá, úbohá stará matka? Ako je to s ňou? Či moja synovská pomoc ju ešte pri dobrom zdraví zastihne, či je nie prineskoro? Keby bola pri živote, to by ma najväčšmi tešilo a môjmu srdcu poľahčilo.

Posielam teraz 250 mexických dolárov nemeckou poštou, čo vyrátané na nemeckú menu činí 490 mariek – to je napísané aj na poštovej sprievodke. Môže to byť asi 288 – 290 zlatých – viac, lebo menej, podľa toho, aký bude burzový kurz v ten deň, keď ich dostanete.

Veľmi mi je ľúto, že som to nemohol prv urobiť. Leží mi ako centový kameň na srdci, že som mojej ctenej starej matke, ktorá ma vychovala a nadovšetko milovala, prv nemohol pomôcť.

Však som chcel aj pred poldruha rokom zo Strednej Ameriky, kde som mal pár šťastných dní, peniaze poslať, ale to nebolo možné. Prečo? Lebo naše Rakúsko - Uhorsko je tak málo známe na tejto čiastke sveta, v Strednej Amerike, že tam žiaden bankár nemá známosť o Rakúsku – Uhorsku, ktorý by mi bol vedel tie peniaze expedovať. Ani poštové úrady tam nič nepoznajú o našej krajine.

Bez peňazí som ani jeden list nechcel viac písať, lebo to ma mrzelo, čo si mi napísal, že ja už viac nič nedám starej matke, že so mnou je už „aus“, že „sľubovaného sa veľa do vreca sprace“. Nuž, ale zato nič, teraz som už v stave preukázať, že tvoj brat Samuel Šikeť nie je ten márnotravný stratený syn, ako si o ňom mysleli. Dal by boh, keby nebolo neskoro, lebo sa mi všeličo snívalo, takže mám pochybnosti, či ešte stará matka žije.

Prosím ťa, brat môj, keď tých 290 zlatých dostaneš, daj z nich starej matke koľko jej duša žiada, ak žije. Ostatné mi polož do sporitelne, lebo ja úfam, ešte moje rodné mesto navštíviť, ak ma tá nešťastná smrť dakde nepriklepne. Od tých čias aj naďalej, keď budem mať šťastné dni, budem peniaze posielat, alebo mi ty vypomôžeš, ako bude.

Budem sa teraz usilovať, keď sú mi oči otvorené, peniaze kuť a šporovať, ak mi bude možné môj stratený majetok naspäť získať. Viem to zo skúsenosti, že čo je vlastnými rukami a lebo hlavou nadobudnuté, má viac šťastia ako všetky majetky, ktoré sú zdedené. Aj to viem, že na starosť je vždy dobré, keď človek niečo má.

Teda brat môj, menujem ťa tútorom a zverujem ti tento môj prvý včelí klát. Myslím, že ty mi s tým budeš najlepšie manipulovať, lebo len tak je možnosť mňa v Pukanci udržať, ak mám tam niečo „na koreni.“ Inak by to môj charakter nikdy nedopustil, aby ma doma videli ako nejakého chudáka. Odporúčam ti, ak pánboh ešte starú matku zdržuje pri živote, je tvojou povinnosťou na to dozerať, aby žiadnu núdzu netrpela. Daj jej z týchto peňazí koľko len chce, sú to peniaze zarobené jej vnukom. Prajem jej, aby ich v dobrom zdraví užila. I keď ich uložíš do šporkasy, odtiaľ si môže vždy vybrať koľko potrebuje. Budem sa snažiť, čo možno k nim najviac priložiť.

Za tvoje ustávanie si môžeš nechať polovicu z úrokov. Aj na milú tetku Lenčičku pamätám, tej som tiež veľmi zaviazaný. Daj jej hneď pár zlatých, povedzme 10 a ďalej jej dávaj čiastku z úrokov, o čom ti ešte napíšem.

Milý brat môj!

Čo mi teraz veľmi chýba je, že nemám nijaký dokument, ktorým by som mohol preukázať, ak ma voľačo zastihne, moju národnosť. Všetko som potratil, takže sa musím iba kozmopolitom, svetským mešťanom /svetoobčanom/ rátať.

Jako viem, z Uhorska cestovný pas nepošlú, postaraj sa mi o rodný alebo domovský list, prípadne iné podobné svedectvo, kroté mi bude najlepšie slúžiť. Neviem aké sa tam teraz používajú.

Bez dokladov tu v Ázii je zle. V mnohých krajinách, jako v Japonsku, Číne, ďalej od prístavu nemožno ísť, jako aj v Perzii, Arábii, Sibíri atď. bez papierov nemožno cestovať. Veľmi mi pomôžeš, ak mi pošleš čo najskôr nejaký úradný papier. Je to už 6 rokov, čo som posledný papier v Pukanci vyzdvihol, po desiatych rokoch stratím mešťanstvo /domov. príslušnosť/.

Na prehľad mojej cesty okolo sveta prikladám jednu malú mapku sveta /nezachovala sa – ZJ/a výťah z mojej vandrovej štatistiky, z ktorej môžeš vidieť, cez ktoré krajiny a mestá som prešiel. Pravda, iba hlavné mestá /hlavnejšie-JZ/ sú poznačené, lebo cez tisíce miest som prešiel, čo je iba do knihy možné zapísať.

Ako vidíš, od roku 1882, počnúc Európou nieto krajiny, alebo mesta hlavného, kde by som nebol. V Amerike nieto republiky, ktorú by moje nohy nepostúpali. Teraz cestujem po Ázii, po tých najmenej známych a najvzdialenejších krajoch Ďalekého východu, kde sú tí najkurióznejší ľudia na svete, ako Číňania, Japonci, Malajci, Indovia atď. Ale tu nemám miesta opisovať ľudí, ich obyčaje, to by ma na veľa vzalo.

Raz napíšem cestopis, aký žiaden človek mojej triedy nenapísal o všetkých čiastkach sveta. Vo štyroch som už bol, len v Austrálii nie, tam ale môžem byť asi o tri mesiace. Čo sa Afriky týka, tam som bol iba v Egypte, Tunise a v Alžíri. Tam mám ešte viacej čo vidieť, ak mi bude možné môj plán šťastne previesť, iba smrť mi to môže zamedziť.

Potom sa môžem s triumfom vrátiť do Rakúsko – Uhorska, že ja som jediný chlapec v krajine, ktorý celý svet precestoval bez peňazí. Samo sebou sa rozumie, že každý bude žiadostivý tú knihu čítať, ktorú napíšem. Pritom tiež musím pár tisíc zarobiť, lebo takého cestopisu, napísaného človekom mojej triedy, nieto. Nielen v Rakúsko – Uhorsku, ale ani vo svete, som ja žiaden taký nečítal.

Najviac cestopisov je v anglickej, nemeckej a francúzskej reči. To sú tri národy, kde sa rodí najviac tých takzvaných „globetrotterov“, čo znamená po anglicky človeka, ktorý zemeguľu šliape.

Ak si videl v cirkuse na veľkej drevenej guli stojaceho „comedián“ /artistu, komedianta – JZ/, ktorú tento svojimi vlastnými nohami zvrta podľa svojej vôle, tak aj my globetroteri sa tak ihráme so zemeguľou ako ten komediant – ktorá strana sa nám zapáči, tú zvrtneme pod naše nohy.

Aôle akí sú ti ľudia, tí globetrotteri, keby si ty vedel! To sú všetko boháči prvej triedy, milionári, veľkoobchodníci atď, ktorým pár tisíc je len ako nič, ktorí na jednej „Tour Round the World“ , ceste okolo sveta, mnoho tisíc strovia. Ako šťastným môžem sa ja rátať. Nvzdor tomu, že som iba chudobný, ale moja vlastná inteligencia a špekulácia mi to dovoľí s takými ľuďmi konkurovať. Preto meno tvojho brata – S. Šikeť- bude raz známe po celej uhorskej krajine alebo aj ďalej. Svet totiž ešte málo videl ľudí, ktorí majú tú vytrvalosť z dobrej vôle tie tisícnásobné štrapácie širokého sveta prevládnuť.

Je to veru pravda, ako aj ty hovoríš, - žiadnej pokojnej hodinky nemáš na tej svojej ďalekej, širokej vandrovke. Ha, to ale nejde inak, kto chce svet vidieť, musí na všetky diabolské elementy byť pripravený a privyknutý, ba často aj svoj život obetovať.

Myslím ale, že toho už bude nateraz dosť, lebo mi miesto nepostačuje.

Pred zatvorením môjho listu sa chcem ešte pozaujímať o mojich familiárnych záležitostiach. Odpíš mi, v akom stave sa nachádzajú všetci z mojej rodiny. Predošle si mi nič nepísal o švagrovi Majerovi, že ta tam málo chodíš, prečo? Ste v nenávisti jeden s druhým? Čo je to za príčina, že žiaden z rodiny neposlal žiadne echo? Ak ste v nenávisti, podobrite sa po priateľsky a poraďte sa spolu, keď mi budúci list budete písať. Ja adresujem list na teba, ale píšem ho pre všetkých, každému extra nemôžem listy písať.

Tak aj vy píšete všetci spolu, každý niečo o vašich familiárnych záležitostiach a príbehoch. Ty, brat môj, mi napíš na zvláštny papierik jednu malú genealógiu – rodoslovie o všetkej mojej rodine aby som videl, o koľko vás je viac alebo menej. Ved' podnes som už aj zabudol, ako sa všetci voláte. Ktoré z mojich sesterníc sa povydávali a za koho?

Ja z mojej strany chcem zostať starým mládencom, „old bachelor“, „alter Jungfesele“, možno až do smrti, ale kto zná? Už som videl a počul o takých „old bacheloroch“, ktorí sa v 80. roku oženili, to nemôžeme povedať.

S. Šikeť

Prídavok /k listu zo Šanghaja z 2. dec. 1898/

S tým zatváram môj list a pozdravujem ťa, brat môj, aj celú rodinku, vinšujem vám zdravia, šťastia, všetko dobré.

Môžete sa ufať ma ešte raz v Pukanci vidieť. Možno že v roku 1900 prídem do Paríža na výstavu /svetovú - JZ/, tak zavítam i do Pukanca.

Ak za ten čas budem hotový s mojím plánom, tak potom budem sa snažiť tam moju knihu písať, ak budem môcť tam doma z toho vyžiť. Ak nie, samo sebou sa rozumie, budem hľadať kade ľahšie.

Teda dovidenia, brat môj, a nakladám ti ako môjmu tútorovi, dozeraj opatrne na to, čo som ti zveril. Aj ten dokument nezabudni, to potrebujem hneď.

Keď budeš niekomu niečo platiť z mojich peňazí, radím ti ako praktický človek všetky mýlky vylúčiť. Daj podpísať kvitanciu od každého, komu platiš. Každý praktický človek to tak robí.

Ja budem ďalej pokračovať v mojej ceste cez filipínske ostrovy, východoindické ostrovy, Borneo, Celebes, Jáva /dnešná Djakarta – JZ/. Ja tam budem o 2 – 3 mesiace. Ty môžeš dostať môj list asi 6. januára, alebo o 35 dní. List odo mňa ide nemeckým parníkom „Bayern“ – Kompany Norddeutscher Lloyd.

Tu c Šanghaji je nemecký poštový úrad, ako aj anglický, francúzsky, ruský, čínsky, japonský, ale nie rakúsky. Len to si želám, aby tie peniaze, čo posielam . 250 dolárov, čiže 490 mariek, šťastne došli.

Keď ich dostaneš, brat môj, urob ako som ti nariadil. Daj starej matke koľko chce, tetke Lenčičke 10 zlatých a druhé polož do sporiteľne. Odpíš, koľko zlatých si vlastne dostal, aj ako si urobil vo veci.

Zostávam tvoj vrný brat a vinšujem všetkým, tebe i rodine dobré zdravie a šťastlivý Nový rok 1899.

Zbohom! Adieu! Good by! Adios! Addio! Tsing tsing! Sayonara! Franc., angl., špan., tal., čínsky, japonsky.

S. Šikeť